

1* การศึกษาองค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

วิภาดา อั้งโ๊ะ^{1*} พรเทพ เสถียรนพเก้า² วาโร เฟ็งสวัสดิ์³

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Corresponding author e-mail: wipada.au67p@snru.ac.th Tel. 065-274-0909

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา ใช้กระบวนการวิจัยศึกษาจากเอกสาร ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 10 แหล่ง 2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสังเคราะห์องค์ประกอบและแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษาที่สังเคราะห์ได้มี 6 องค์ประกอบ โดยผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ได้แก่ 1) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 2) แนวทางเชิงรุกและการวางแผนล่วงหน้า 3) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม 4) การมีผู้นำที่มีสมรรถนะสูง 5) กระบวนการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอน และ 6) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการภาวะวิกฤติ; ภาวะวิกฤติในสถานศึกษา; แนวทางเชิงรุก

^{1*} Received: 2025-08-26, Revised: 2025-11-12, Accepted: 2025-11-13

A Study of the Components of Crisis Management in Schools

Wipada Aungko^{1*} Pornthep Steannopakao² Waro Phengsawat³

¹Master Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University

²Advisor Department of Education Administration and Development,
Sakon Nakhon Rajabhat University.

³Advisor Department of Education Administration and Development,
Sakon Nakhon Rajabhat University.

Corresponding author e-mail: wipada.au67p@snru.ac.th Tel. 065-274-0909

ABSTRACT

The objective of this research is study and evaluate the suitability of the components of crisis management in schools. The research process involved a documentary study conducted in two stages: 1) Studying related documents and research to synthesize crisis management components from 10 sources of concepts, theories, and related research. 2) Evaluating the suitability of the synthesized components by 5 experts. The research instruments consisted of a component synthesis form and a 5-level rating scale questionnaire to assess suitability. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that there are 6 synthesized components of crisis management in schools that met the selection criteria of 50 percent and above. These are: 1) Effective communication, 2) Proactive approach and advance planning, 3) Appropriate allocation of educational resources, 4) High-competency leadership, 5) Step-by-step operational processes, and 6) Continuous improvement and development. The overall suitability assessment of every component being rated from high to highest suitability.

Keywords: Crisis Management; Crisis in Schools; Proactive Approach

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน สถานศึกษาในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ต้องเผชิญกับความท้าทายในรูปแบบใหม่ๆ ที่คาดเดาได้ยาก ความท้าทายเหล่านี้มักปรากฏในรูปแบบของ "ภาวะวิกฤติ" (Crisis) ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากหลากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ปัญหาความรุนแรง หรือผลกระทบจากปัญหาสังคม (ธีรพงษ์ ชูนาค, 2567) สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดการศึกษาที่เหมาะสมในบริบทของศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการศึกษาเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงการสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมทั้งด้านความปลอดภัย ความมั่นคง และความต่อเนื่องของการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินภารกิจได้อย่างราบรื่นแม้เผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด อันนำไปสู่ความจำเป็นในการพัฒนากลยุทธ์และมาตรการจัดการภาวะวิกฤติที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการภาวะวิกฤติ (Crisis Management) จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสถานศึกษาในปัจจุบัน โดยต้องอาศัยการบริหารสถานศึกษาในหลายๆด้านและครอบคลุม เพื่อให้

สถานศึกษาสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน ลดผลกระทบต่อผู้เรียนและบุคลากร และสามารถดำเนินการตามเป้าหมายการศึกษาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบ สร้างความเชื่อมั่น และฟื้นฟูสถานการณ์ให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด (อติพร นิลขำ, 2565)

บริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวที่ชัดเจน ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการจัดการภาวะวิกฤติอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนมากยังมีข้อจำกัดในด้านทักษะที่จำเป็นต่อการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ การตัดสินใจเชิงรุกอย่างทันท่วงที ตลอดจนการบริหารความเสี่ยงและการเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) ข้อจำกัดเหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อศักยภาพของสถานศึกษาในการดำเนินการจัดการภาวะวิกฤติได้อย่างเหมาะสม และอาจนำไปสู่ความเสียหายที่รุนแรงได้ในที่สุด ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและประสิทธิภาพการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษารายการประกอบของการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยและองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารจัดการสถานการณ์วิกฤติ และนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นสารสนเทศและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาสามารถเผชิญและจัดการกับภาวะวิกฤติการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การศึกษารายการประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษารายการประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา จำนวน 10 แหล่ง โดยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 5 หรือร้อยละ 50 ขึ้นไป มาคัดเลือกองค์ประกอบที่จะศึกษา

2. ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษาที่สังเคราะห์ได้ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา โดยแบบสอบถามมีรายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และให้ความหมายของค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

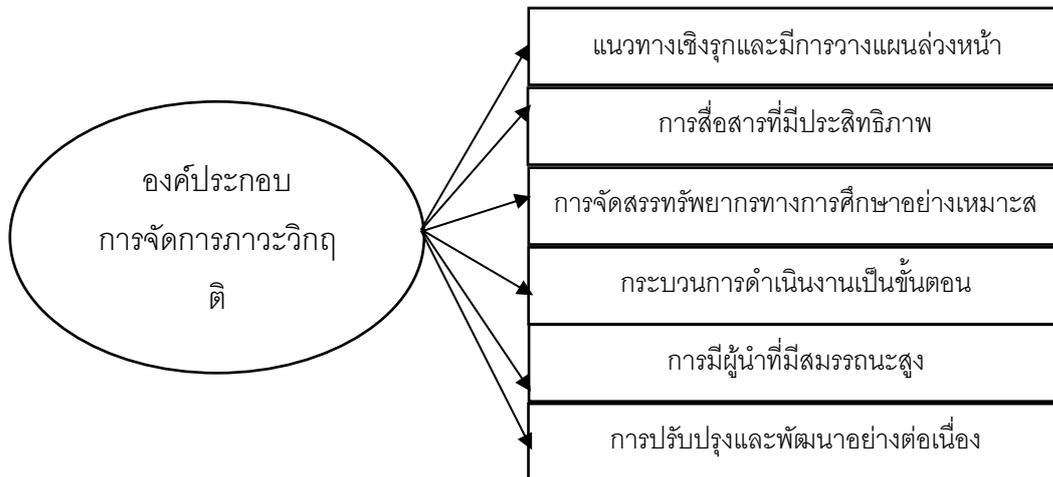
1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

นักการศึกษาคนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	คว าม ถึ ง	ร้ อ ย ล ะ	องค้ ป ระ ก อ บ ที่ ค้ ด สร ร
แหล่งข้อมูล การจัดการ ภาวะวิกฤติ ในสถานศึกษา	ท น า ก ร ศ ร ี ก ี อ (25 63)	อ ติ พ ร นิ ล ข ำ ร แ ล ล ะ ค ณ ะ ม ะ (25 65)	ธี ร พ ง ช ู น า ค (25 67)	ก ฤ ต วิ ร วั จ ญ ์ ฐ ป ร ะ ส ม (25 66)	Abdurr ahman Tannöğ en (2011)	Efstrat ia Karasa vidou (2019)	Vero nika Vašič ková (201 9)	Sal man Elbe dour (202 0)	Gül yüz De beş (20 21)	Paraskevi Chatzipa nagioutou (2023)			
1. การจัดสรร ทรัพยากร ทางการศึกษา อย่างเหมาะสม	✓		✓		✓	✓	✓			✓	6	6 0	✓
2. การจัดการด้าน ทรัพยากรมนุษย์	✓									✓	2	2 0	
3. การสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	8	8 0	✓
4. แนวทางเชิงรุก และมีการ วางแผนล่วงหน้า		✓		✓			✓	✓	✓	✓	7	7 0	✓

นักการศึกษาคนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	คว าม ถึ	รั ย ล ะ	องค้ป ระกอบ ที่ค้ค สร
แหล่งข้อมูล การจัดการ ภาวะวิกฤติ ในสถานศึกษา	ท น า ก ร ศ ร ี ก ็ อ (25 63)	อ ติ พ ร น ิล ข ำ แ ล ะ ค ณ ะ (25 65)	ธี ร พ ง ษ์ ช ู น า ค (25 67)	ก ฤ ต วี ร ์ ว ิ จ ญ ์ ฐ ป ร ม (25 66)	Abdurr ahman Tanrıöğ en (2011)	Efstrat ia Karasa vidou (2019)	Vero nika Vašič ková (201 9)	Sal man Elbe dour (202 0)	Gül yüz De beş (20 21)	Paraskevi Chatzipa nagioutou (2023)			
5. การเตรียม ความพร้อมอย่าง ต่อเนื่อง		✓		✓	✓		✓				4	4	
6. การจัดการใน ภาวะวิกฤติ		✓		✓				✓			3	3	
7. การปรับปรุง และพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง		✓		✓		✓	✓		✓		5	5	✓
8. กลยุทธ์การ พัฒนาคุณภาพ การศึกษา			✓								1	1	
9. กลยุทธ์การ ดูแลความ ปลอดภัยและ สุขภาพ			✓								1	1	
10. ผู้ นำ มี สมรรถนะสูง					✓	✓	✓		✓	✓	5	5	✓
11. กระบวนการ ดำเนินงานเป็น ขั้นตอน					✓	✓	✓		✓	✓	5	5	✓
12. การทำงาน เป็นทีม						✓			✓	✓	3	3	
13. ขั้ น ต อ น เฉพาะสำหรับ วิ ก ฤ ต ิ แ ต่ ล ะ ประเภท								✓			1	1	
รวม	3	4	4	4	5	7	7	4	6	7			

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ ร้อยละ 50 ขึ้นไปเพื่อคัดสรรองค์ประกอบ สรุปได้ว่าการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา พบว่ามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวทางเชิงรุกและมีการวางแผนล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 70 2) การสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 80 3) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 60 4) กระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 50 5) การมีผู้นำที่มีสมรรถนะสูง คิดเป็นร้อยละ 50 และ 6) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 50 ได้ตั้งภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

2. ผลการประเมินองค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา แสดงผลการประเมินความเหมาะสมดังตารางที่ 2

ตาราง 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

องค์ประกอบ	การตรวจวัดระดับความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ (N=5)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1) แนวทางเชิงรุกและมีการวางแผนล่วงหน้า	4.72	0.18	มากที่สุด
2) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	4.40	0.14	มาก
3) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม	4.56	0.22	มากที่สุด
4) กระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน	4.65	0.22	มากที่สุด
5) การมีผู้นำที่มีสมรรถนะสูง	4.60	0.14	มากที่สุด
6) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.20	0.21	มาก
เฉลี่ยรวม	4.72	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา โดยพบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (x) = 4.72, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า แนวทางเชิงรุกและมีการวางแผนล่วงหน้า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (x) = 4.72, S.D. = 0.18) กระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (x) = 4.65, S.D. = 0.22) การมีผู้นำที่มีสมรรถนะสูง ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (x) = 4.60, S.D. = 0.14) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (x) = 4.56, S.D. = 0.22) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมในระดับมาก (x) = 4.40, S.D. = 0.14) และการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความเหมาะสมในระดับมาก (x) = 4.20, S.D. = 0.21)

อภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวทางเชิงรุกและมีการวางแผนล่วงหน้า 2) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 3) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม 4) กระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน 5) การมีผู้นำที่มีสมรรถนะสูง 6) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทุกด้านมีความสำคัญต่อการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านแนวทางเชิงรุกและการวางแผนล่วงหน้า กระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน การมีผู้นำที่มีสมรรถนะสูง การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการเชิงรุกที่สามารถลดผลกระทบจากภาวะวิกฤติได้อย่างเป็นระบบ ต้องมีระบบขั้นตอน และมาตรการที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง มีการจัดทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งการมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็งยังช่วยขับเคลื่อนการจัดการให้เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงที่สุด นอกจากนี้องค์ประกอบด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารที่ชัดเจน รวดเร็ว และครอบคลุมทุกฝ่ายมีความสำคัญที่จะช่วยลดความสูญเสียและความเข้าใจผิดระหว่างเกิดวิกฤติ และการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องถือเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการจัดการวิกฤติให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลวิจัยของ กฤตวีร์วิวัฒน์ ฐปประสม (2566) พบว่า การจัดการภาวะวิกฤติที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ได้แก่ การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การตอบสนอง และการปรับปรุงพัฒนา หากสถานศึกษาดำเนินการทุกด้านอย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง จะเอื้อต่อการจัดการภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดความรุนแรงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้สถานศึกษามีความมั่นคงและความปลอดภัยอย่างยั่งยืนต่อผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ ทนากร ศรีก่อ (2563) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ใช้กลยุทธ์ 3 ด้าน ได้แก่ การจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล และการสื่อสารเชิงรุกที่ควบคุมได้ กลยุทธ์ทั้งสามด้านช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และสร้างความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองอย่างราบรื่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการประเมินพบว่าองค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการวางแผนเชิงรุก การดำเนินงานเป็นขั้นตอน และการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งควรนำไปส่งเสริมและต่อยอดเป็นแนวปฏิบัติที่ดีให้สถานศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกัน องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ได้แก่ การสื่อสาร การพัฒนาผู้นำ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมผ่านการอบรม การทบทวนกระบวนการงาน และการสร้างระบบติดตามผล เพื่อให้เกิดการปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการภาวะวิกฤติในบริษัทที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมหรือแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบของการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้ได้องค์ประกอบเบื้องต้น จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาในข้างต้นนั้น สามารถอธิบายได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงองค์ประกอบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

จากภาพประกอบ 2 จึงได้ทราบการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ แนวทางเชิงรุกและมีการวางแผนล่วงหน้า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม กระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน การมีผู้นำที่มีสมรรถนะสูง และ การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบจะมีขอบข่ายลักษณะอันพึงประสงค์ในการบริหารที่ควรมีและควรปฏิบัติแตกต่างกันออกไป โดยมีผลตรงกับการนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสามารถใช้เป็นประเด็นในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ เพื่อนำไปสู่แนวทางการในการพัฒนาการบริหารและคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวีร์วัจน์ รูปประสม. (2566). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ทนากร ศรีก่อ. (2563). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 20(3), 75-86.
- ธีรพงษ์ ชูนาค. (2567). *แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(10), 496-520.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาสน์.
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://www.obec.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. <https://www.nesdc.go.th>
- อดิพร นิลขำ. (2565). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(47), 439-453.
- Abdurrahman Tanriöğen. (2011). Perceptions of High School Teachers Related to Crisis Management in Their Schools, *Eurasian Journal of Educational Research Issue*, 4(2), 243-257.
- Efstratia Karasavidou. (2019). School Crisis Management: Attitudes and Perceptions of Primary School Teachers. *European Journal of Educational Management*, 2(2), 73-84.
- Gülyüz Debes. (2021). TEACHERS' PERCEPTION OF CRISIS MANAGEMENT IN SCHOOLS. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 8(2). 638-652.
- Paraskevi Chatzipanagiotou. (2023). Crisis Management, School Leadership in Disruptive Times and the Recovery of Schools in the Post COVID-19 Era: A Systematic Literature Review. *Education Science*, 13(118), 2-29.
- Salman Elbedour. (2020). School Crisis Management Planning. *Children & Schools*, 42(4), 208-215.
- Veronika Vašíčková. (2019). CRISIS MANAGEMENT PROCESS: A LITERATURE REVIEW AND A CONCEPTUAL INTEGRATION. *Acta Oeconomica Pragensia*, 27(3-4), 61-77.